

Jegyzetek a közbeszerzésről - ARCH-E Projekt Meeting keretében

Ruth Schagemann (ACE elnök) előadása

Bécs, 2025. február 28.

Összefoglaló: Az Európai Számvevőszék 28/2023. számú külön jelentése és a Tanács következtetései az uniós közbeszerzési eljárásokról

Az Európai Számvevőszék 2011–2021-es külön jelentésének legfontosabb megállapításai:

- A közbeszerzési pályázatok számának csökkenése az elmúlt évtizedben a közvetlen odaítélések és az egyetlen ajánlattevővel folytatott eljárások magas aránya miatt.
- A kis- és középvállalatok alacsony részvétele a közbeszerzési eljárásokban és szerződésekben.
- A stratégiai beszerzés korlátozott alkalmazása a fenntarthatóság és az innováció ösztönzésére (nemzeti különbségekkel).
- Az EU-n belüli határokon átnyúló közvetlen beszerzések alacsony szintje.

A Tanács álláspontja és összehangolása az Építészek és Tervezők régóta fennálló aggályaival:

- Elismeri az ACE és az építész szakma által felvetett kérdéseket, többek között: A közszférabeli ügyfelekre és a mikro-vállalkozásokra nehezedő szükségtelen adminisztratív terhek elkerülése.
- Az összetett (bonyolult) közbeszerzési szabályok egyszerűsítése a szélesebb körű részvétel ösztönzése érdekében.

Eltérés a Letta-jelentés¹ és a Közbeszerzési Tanács között:

A Letta Jelentés álláspontja:

- Bírálja a legalacsonyabb árra való összpontosítást, ami gyakran alacsonyabb minőséghez, kevesebb fenntarthatósághoz és csökkent innovációhoz vezet.
- Holisztikus megközelítést szorgalmaz, figyelembe véve a minőséget, az életciklus-költségeket és a társadalmi / környezeti előnyöket.

A Közbeszerzési Tanács álláspontja:

- Elismeri, hogy a legtöbb uniós országban a szerződések a legkedvezőbb ajánlatokhoz kerülnek.
- Úgy véli, hogy a legalacsonyabb ár egyedüli kritériumként való alkalmazása nem feltétlenül csökkenti a minőséget, feltéve, hogy a műszaki előírások egyértelműen meg vannak határozva.
- Az ár-súlyozási döntéseket a tagállamokra bízta.

Fő aggodalom:

- Nemzeti szinten továbbra is meggyőzésre van szükség ahhoz, hogy az ár-vezérelt beszerzés helyett a minőségi alapú pályázat felé mozduljunk el.

A Tanács legfontosabb intézkedései és ajánlásai:

Felszólítja az Európai Bizottságot, hogy haladéktalanul végezze el a közbeszerzési eljárások jelenlegi jogi keretének mélyreható elemzését.

- Az elemzésnek meg kell határoznia, hogy szükség van-e az irányelvek felülvizsgálatára 2024 és 2029 között.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>

- Célja a közbeszerzési verseny visszaesésének kiváltó okainak azonosítása.
- Sürgeti az Európai Bizottságot, hogy:
 - A tagállamokkal együttműködve uniós szintű stratégiai közbeszerzési eljárásra vonatkozó cselekvési terv kidolgozása.
 - Határozzon meg egyértelmű határidőt a végrehajtásra.
 - Fontolja meg a fenntartható közbeszerzés és a tisztességes verseny fokozására irányuló új javaslatokat.
 - A meglévő szabályok egyszerűsítése és a túlzott adminisztratív akadályok felszámolása.

Következmények és a következő lépések:

- Nagy az időnyomás – az Európai Bizottság a közeljövőben megkezdheti a konzultációkat.
- Az építészeknek és tervezőknek aktívan részt kell venniük a minőség alapú közbeszerzési eljárás, a bürokrácia csökkentése és a fenntarthatóságra összpontosító reformok támogatása érdekében.
- A folyamat új jogalkotási javaslatokhoz vezethet, amelyek célja a közbeszerzési eljárás korszerűsítése a nagyobb méltányosság, hatékonyság és fenntarthatóság érdekében.

Összefoglaló: Az EU (EU) 2014/24/EK irányelv hatásai az építészekre és új irányelvre irányuló javaslatok

1. A 2014/24 irányelv hatékony érvényesüléséről

- **Verseny az egységes piacon:** IGEN, de elsősorban ár-vezérelt, nem pedig minőség alapú.
 - **KKV-részvétel:** NEM, a részvételt akadályozzák az olyan korlátok, **mint az összetett eljárások, az eltérő nemzeti szabályozások és a magas pénzügyi küszöbértékek.**
 - **Egyszerűsítés és rugalmasság:** NEM, a közbeszerzés továbbra is **túlságosan összetett**, túlzott jogi és adminisztratív terhekkel.
 - **Átláthatóság és integritás:** IGEN, de **a hosszú eljárások és a szigorú ellenőrzések** lassítják a hatékonyságot.
 - **Hatékony közkiadások:** Részben, mivel az üzemeltetők és az ügyfelek közötti hosszadalmas jogi konfliktusok növelik a költségeket.
 - **Fenntarthatóság és innováció:** NEM valósul meg teljes mértékben, mivel az irányelv nem mozdítja elő aktívan a fenntarthatóságot és az innovációt a közbeszerzésben.
-

2. Hatékonyság: Költség-haszon elemzés

2.1. Az eredmény elve a nagyobb hatékonyság érdekében:

- A jelenlegi irányelv a versenyre, **az átláthatóságra és a hatékonyságra összpontosít**, de figyelmen kívül hagyja a **jó eredmény elvét.**
- **A közbeszerzésnek a felhasználói igények és a végtermék közötti kapcsolat értékelésével a minőséget kell előtérbe helyeznie.**
- Az irányelv **nem tesz kellő különbséget a beszerzési típusok között** ahhoz, hogy a különböző

alkalmazási esetekben a legjobb eredményt érje el.

2.2. A komplexitás kezelése:

- **Az eljárások nagy összetettsége** növeli a költségeket és a késedelmeket **a jogi viták és a projektek végrehajtásának hatékonyságának hiánya** miatt.
 - **Az új irányelvnek olyan eszközöket kell bevezetnie**, amelyek **költséges jogi eljárások nélkül** rendezik a közbeszerzési vitákat.
 - Javaslat: **Külső biztosok (a Bizottság, a Szakmai Kamarák és az Építőipari Szövetségek részéről)** az előre nem látható események **bíróságon kívüli megoldására**.
-

3. A 2014/24 irányelv relevanciája

3.1. A közbeszerzés mint közjó

- **A közbeszerzés kulcsfontosságú a társadalmi jólét szempontjából** – hatással van a középületek, az infrastruktúra és a szolgáltatások minőségére.
- **Az uniós közbeszerzési szabályoknak biztosítaniuk kell a polgárok igényeinek megfelelő, jó minőségű végtermékeket.**

3.2. Fenntartható beszerzés és uniós kezdeményezések

- **A jelenlegi irányelv nincs összhangban** a kulcsfontosságú uniós fenntarthatósági és innovációs politikákkal.
 - **Az új irányelvnek integrálnia kell a zöld közbeszerzést, az új európai Bauhaust, az építési kultúrát, az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelvet és az uniós taxonómiát**, hogy a közbeszerzést összehangolja az EU éghajlat- és innovációs céljaival.
 - **A közbeszerzésnek ezen uniós programok végrehajtásának eszközévé kell válnia.**
-

4. Összhang más uniós szakpolitikákkal

4.1. Az építészeti szolgáltatásokra vonatkozó különleges eljárások

- **Az Európai Bíróság (2019)** az építészeti szolgáltatásokat **"közérdeken alapuló kényszerítő okoknak"** ismerte el a környezetvédelemben és a várostervezésben betöltött szerepük miatt.
- Az építészeti szolgáltatásokra vonatkozó közbeszerzési eljárások:
 - Helyezze előtérbe a **minőséget az árral szemben**.
 - Az **érdekelt felek/felhasználók részvétele** az ügyfél-szolgáltató kapcsolatokon túl.
 - Kerülje el az **összeférhetetlenséget** (pl. tervezési és építési szerződések (D&B), ahol az építők-kivitelezők irányítják a tervezőket).
- **Az építészeti tervpályázatoknak kell a szokásos kiválasztási módszernek lenniük, biztosítva a minőség alapú beszerzést.**

4.2. Az építészeti szolgáltatások kompenzációs rendszere

- **A közbeszerzés során a túlzott árverseny** ronthatja a minőséget.
 - **Korrekciós intézkedéseket** kell bevezetni annak biztosítása érdekében, hogy a közbeszerzés **egyensúlyt teremtsen a verseny és a minőség között**.
 - **Az ajánlat súlyának a legalacsonyabb árról a minőségértékelésre kell áttérnie.**
-

5. Uniós hozzáadott érték: a közbeszerzési jogszabályok harmonizálása

5.1. A közbeszerzési szabályok diverzifikálása

- A jelenlegi irányelv nem csökkentette a jogi széttagoltságot, mivel általános szabályokat alkalmaz valamennyi közbeszerzési kategóriára.

- Egyértelműbb különbségtételre van szükség a következő közbeszerzések között:

- Tárgyi javak (meglévő piaci termékek)
- Építési-kivitelezési (építőipari munkák) munkák
- Szellemi szolgáltatások (beleértve az építészeti tervezést is).

A szellemi szolgáltatások speciális beszerzési mechanizmusokat igényelnek, mivel nem szerezhetők be úgy, mint az egyszerű kereskedelmi termékek.

5.2. A kkv-k részvételének elősegítése

A kkv-k előtt álló jelenlegi akadályok:

- Magas pénzügyi forgalmi küszöbök
- Szigorú múltbeli tapasztalati követelmények (rövid 3 éves időszakok)
- Megterhelő adminisztratív eljárások (pl. ESPD, e-CERTIS).
- Tisztességtelen verseny az alacsonyabb szociális védelmi költségekkel rendelkező harmadik országbeli cégek részéről.

Javasolt megoldások:

- A merev pénzügyi/tapasztalati (referencia) követelmények felváltása a fiatal szakemberek és a kkv-k számára biztosított biztosítási alapú garanciákkal.

- Uniós szintű közbeszerzési szöveget bevezetése a terminológia tagállamok közötti harmonizálása érdekében.

5.3. A közbeszerzés mint az uniós innováció motorja

- A közbeszerzésnek ösztönöznie kell a technológiai és digitális átalakulást.

- Az új irányelvnek:

- Innováció kötelezővé tétele a közbeszerzésben a versenyképesség növelése érdekében.
- A körforgásos gazdaság elveinek ösztönzése.
- Javítsa a beszerzési folyamatok digitalizációját és átláthatóságát fejlett BIM, nyílt forráskódú eszközök és digitális ellátási lánc menedzsment segítségével.

Következtetések és az új irányelvre vonatkozó legfontosabb javaslatok

- Helyezze át a hangsúlyt az ár alapú kiválasztásról a minőség alapú beszerzésre.

- Differenciálja a tárgyi eszközökre, az építőiparra és a szellemi szolgáltatásokra vonatkozó beszerzési szabályokat.

- Egyszerűsített vitarendezési mechanizmusok bevezetése a költséges jogi konfliktusok elkerülése érdekében.

- Annak biztosítása, hogy a közbeszerzés összhangban legyen az EU fenntarthatósági céljaival (Új Európai Bauhaus, Építési kultúra, Épületek Energiahatékonyságáról szóló irányelve, Zöld közbeszerzés, Körforgásos gazdaság).

- **A kkv-k és a fiatal szakemberek előtt álló akadályok felszámolása a közbeszerzésben.**
- **A beszerzési folyamatok digitalizációjának megerősítése a hatékonyság és az átláthatóság javítása érdekében.**

Ez a megközelítés biztosítaná, **hogy az uniós közbeszerzés előmozdítsa a minőséget, a fenntarthatóságot és az innovációt**, miközben csökkentené a hatékonyság hiányát és a jogi széttagoltságot.

Elhangzott Bécs, 2025. február 28.